

A maradandó hatású örmény találkozó sikere bizonyította a Kisebbségi Önkormányzatok elnökének, *Wertánné Görgényi Kingának* áldozatkész munkáját, aki a nap háziasszonya volt. Köszönjük.

Kopeczky Lajos

Aradi megemlékezés

2001. október 6-án az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület képviselőjében *dr. Issekutz Sarolta* elnök elhelyezte a megemlékezés koszorúját Aradon, a vértanúk emlékművénél.

Elnökünk az Aradi Vértanúk Örökségének Egyesülete tagjaként a Külügyminisztérium által biztosított külön busszal utazva vett részt az ünnepségsorozaton, mely október 5-én du. az aradi Kultúrpalotában kezdődött. Ünnepi beszédet mondott *Dessewffy Sándor*, az Aradi Vértanúk Örökségének Egyesülete elnöke, majd aradi fiatalok emlékeztek a hősökre egy igen magas színvonalon összeállított, nagy átéléssel, tehetséggel előadott verses, zenés műsorral. Az est díszvendége Dávid Ibolya igazságügyminiszter asszony volt, akit szünni nem akaró tapsal köszöntött Arad magyarsága.

Október 6-án de. 11 órakor került sor az ünnepélyes koszorúzásra, majd du. 17 órakor a Minoriták templomában a vértanúk emlékére celebrált ökumenikus istentiszteletre.

A templom zsúfolásig megtelt az emlékezőkkel, akik felemelt fővel, könnyes szemmel énekeltek Himnuszunkat és a Szózatot. A rendezvénysorozatot városnézés, festészeti tárlat látogatása, fogadások gazdagították, amelyek során módunk volt bensőséges beszélgetésekre, együttlétekre határon túli magyar testvéreinkkel.

Kiss Ernő aradi vértanú leszármazottai másnap Elemérre, a Bánság jelenleg szerbiai részére indultak személygépkocsikkal, kegyeletüket leróni a vértanú sírjánál. A Kiss Ernő által építtetett - igen rossz állapotban lévő - katolikus templom családi kriptájában több családtag sírját is meglátogattuk.

Ellátogattunk Ittebére is, a Kiss család másik birtokára, ahol egy féltve őrzött szép Kossuth szobrot tekinthettünk meg, melyet egy szerb "hazafi" szívtájon keresztül lőtt.

A kb. 700 lakosú, 98 %-ban magyar Toba község polgármestere és családtagjai fogadtak bennünket igen nagy szeretettel, gazdagon megvendégelve. Az újonnan alakult Nőszövetség összejövetelén felkérésre egy rögtönzött előadás hangzott el elnökünktől az erdélyi örmények történelméről, kultúrájáról, a Bánság kiemelkedő örmény családjairól, köztük Kiss Ernő és Lázár Vilmos aradi vértanúkról. Köszönet a felejthetetlen rendezésért, élményekért, köszönet az őszinte, baráti fogadtatásért és vendéglátásért.

M

Emlékezzünk régi dolgokra...

A szamosújvári "Szentháromság"-ról elnevezett gyógyszerár alapításának 205. évfordulójára

A XVIII. század második felében Erdélyben megnőtt a városi lakosság száma, ami az egészségügyi intézményeinek fejlődését is magával hozta. Ezt a folyamatot erőteljesen támogatta, ösztönözte az 1770-ben hozott *Normativum In Re Sanitatis* elnevezésű átfogó egészségügyi rendelkezés, amit az ekkori osztrák fennhatóságú Erdélyre is kiterjesztettek.

A Normativum hatása Erdély-szerre megnyilvánult a gyógyszerárak alapításában is: 1772 és 1798 között, vagyis 26 év alatt, 34 új gyógyszerárat alapítottak, amelyek közül mindössze kettőt katonai keretek között. Az említett törvény előírásai alapján az erdélyi gubernium

átiratokkal sietette a városi tanácsokat gyógyszerterek alapításának támogatására. Ilyen körülmények között a szamosújvári városi tanács elé került egy gyógyszerter megnyitásának kérdése.

Szamosújváron nem lévén patika, lakosai a távolabbi Désen vagy Kolozsváron voltak kénytelenek beszerezni orvosságaikat. A városnak volt ugyan orvosa, de hiányzott a képzett, megbízható gyógyszerész, és úgy látszott, mintha polgárai sem nagyon törekednének vállalni egy gyógyszerter alapításához szükséges befektetést. A gazdasági nehézségekkel függhetett össze az a tény, hogy pénzsűkében a városi tanács kénytelen volt leállítani az örmény katolikus templom építését.

Ezen a holtpontra váratlan fordulat történt: *Karácsonyi Gratian*, gazdag örmény kereskedő-vállalkozó ajánlatot nyújtott be a városi tanácshoz azzal, hogy hajlandó 100 arannyal segíteni a templom befejezését, amennyiben a tanács neki és utódjainak biztosítja egy gyógyszerter alapításának és birtoklásának kizárólagosságú jogát Szamosújváron. A városi tanács elfogadta Karácsonyi ajánlatát és feltételeit, melyeket a két fél szerződésbe foglalt. Ennek alapján 1788. júniusában megnyílt a "*Szentháromság*"-ról elnevezett szamosújvári gyógyszerter. Minthogy Karácsonyi Gratian nem volt gyógyszerész, az egészségügyi törvénykezés szerint köteles volt képesített gyógyszerészt alkalmazni.

Ami az említett szerződés kizárólagosságát illeti, tehát azt, hogy csak a Karácsonyi családnak van joga Szamosújváron gyógyszerteret tartani, azt Erdély guberniuma sohasem ismerte el, de gyakorlatilag, mint helyi megegyezés, továbbra is érvényben maradt.

Az évtizedek során gyógyszerészek 12 ízben folyamodtak a városi tanácshoz gyógyszerter alapításának engedélyezéséért, amit mindig azon az alapon utasítottak el, hogy a városi tanács 1788-ban kizárólagossági egyezményt kötött a Karácsonyi családdal, és utódaival.

Közben az újabb, modernebb egészségügyi törvények szabályozták a gyógyszerterek alapításának feltételeit, köztük a helységek lakosságához való arányítást.

Úgy tűnt, hogy Szamosújvár és környékének lakossága nem indokolta volna egy második gyógyszerter alapítását.

A gyógyszerter reáljogát családi-rokoni kapcsolat révén *Placsintár Dávid* (1826-1911) örökölte, aki képesített gyógyszerészként biztosította annak minden korabeli igényt kielégítő működését. Mint gyógyszerész, és egyben mint Szamosújvár polgármestere, Placsintár Dávid 30 éven át közéleti szerepet játszott a város életében.

A XIX. század végén, illetve a XX. század elején a gyógyszerteret a szamosújvári *Nits* család örökölte, melynek tagjai egyetemet végzett gyógyszerészként birtokolták a város egyetlen patikáját, annak 1949-ben történt államosításáig.

Dr. Izsák Sámuel

A Józsefvárosi Kulturális Központban „**Pest utcáin a forradalom után (56')**” címmel nyílt meg *dr. Szentpétery Tibor* kiállítása, melynek fotóit akkoriban rejtett kamerával készítette. A kiállítást *Csécsei Béla*, Józsefváros polgármestere nyitotta meg 2001. október 25-én. Megtekinthető november 12-ig, munkanapokon 10-17 óra között.

• Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is lehet fizetni.

• Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Hilton fiók: 10100723-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Székhelye:1015. Budapest Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest Pf., 70.

Telefon: 201-1011, fax/tel: 201-2401.

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba

Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest Pf. 70. Tel: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401